บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย อันได้แก่ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย วารสาร บทความทางบัญชีและการเงิน ตลอดจนตำราเรียนทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวกับการศึกษา "ความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีและความสามารถในการทำกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส" ทำให้สามารถจำแนกและประมวลความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 5 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความซับซ้อนทางบัญชี

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการทำกำไร

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชีและการเปิดเผยสารสนเทศของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2.5 การพัฒนาสมมติฐานการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความซับซ้อนทางบัญชี

ความซับซ้อนทางบัญชี (Accounting Complexity) หมายถึง รายการหรือเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากความซับซ้อนในการดำเนินงาน และความซับซ้อนในการรายงานงบการเงิน ซึ่งส่งผลให้เกิดความซับซ้อนในการจัดทำงบการเงิน ทำให้ต้องใช้ระยะเวลามากในการจัดทำงบการเงิน โดยพิจารณาจากระยะเวลาที่ต้องใช้ในการตีความ จัดประเภทรายการ การรับรู้และการวัดมูลค่า การเปิดเผยข้อมูลของรายการนั้นๆ ตามมาตรฐานการบัญชี รวมทั้งพิจารณาจากรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่มีความซับซ้อน เช่น การรวมกิจการ และธุรกิจที่มีหลายส่วนงาน

ดังนั้น ความซับซ้อนทางบัญชีในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย งบการเงินรวม รายงานจำแนกตามส่วนงาน รายการพิเศษ และสินทรัพย์ไม่มีตัวตน เนื่องจากรายการหรือเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจข้างต้นส่งผลให้เกิดความซับซ้อนในการจัดทำงบการเงิน ทำให้ต้องใช้ระยะเวลามากในการจัดทำงบการเงิน ซึ่งส่งผลต่อระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส

2.1.1 **งบการเงินรวม** (Consolidated Financial Statements)

จากมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 44 เรื่อง งบการเงินรวมและการบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อย (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2546) สามารถสรุปเกี่ยวกับงบการเงินรวมได้ดังนี้

งบการเงินรวม มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกลุ่มกิจการ โดยถือว่ากลุ่มกิจการเป็นเสมือนกิจการเดียวกันโดยไม่คำนึงถึงข้อกฎหมายที่ระบุว่ากิจการแต่ละแห่งมีสถานะทางกฎหมายที่แยกจากกัน

การปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการจัดทำและนำเสนองบการเงินรวม มีดังนี้

- เงินลงทุนในบริษัทร่วมต้องรับรู้ในงบการเงินรวมโดยใช้วิธีส่วนได้เสีย เว้นแต่เงินลงทุนนั้นซื้อมาหรือถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะจำหน่ายในอนาคตอันใกล้ และควรขยายขอบเขตของงบการเงินรวมให้รวมส่วนแบ่งในผลการดำเนินงานของบริษัทร่วม ซึ่งจะทำให้งบการเงินรวมสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับสินทรัพย์สุทธิและกำไรสุทธิที่เป็นของผู้ลงทุน
- บริษัทใหญ่ต้องนำเสนองบการเงินรวม เว้นแต่บริษัทใหญ่นั้นมีฐานะเป็นบริษัทย่อย ซึ่งถูกกิจการอื่นควบคุมอยู่ทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด บริษัทใหญ่ต้องได้รับการอนุมัติจากผู้ถือหุ้นส่วนน้อยที่จะไม่นำเสนองบการเงินรวม
- บริษัทใหญ่ที่ไม่เสนองบการเงินรวมต้องเปิดเผยเหตุผลในการไม่นำเสนองบการเงินรวม รวมทั้งเปิดเผยถึงการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับบริษัทย่อย นอกจากนี้บริษัทใหญ่ต้องเปิดเผยชื่อและที่อยู่ตามที่จดทะเบียนของกิจการที่ควบคุมบริษัทใหญ่อยู่ซึ่งกิจการนั้นอาจเป็นบริษัทใหญ่ที่ต้องนำเสนองบการเงินรวม
- ในการนำเสนองบการเงินรวม บริษัทใหญ่ต้องรวมงบการเงินของบริษัทย่อยทั้งในและต่างประเทศทั้งหมดไว้ในงบการเงินรวม

- ในการพิจารณาว่าบริษัทใหญ่ควบคุมบริษัทย่อยหรือไม่นั้น ให้ดูที่สิทธิออกเสียงของบริษัทใหญ่ในบริษัทย่อย หากบริษัทใหญ่มีสิทธิออกเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งในกิจการอื่นไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมโดยผ่านกิจการหรือบุคคลอื่นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริษัทใหญ่มีอำนาจควบคุมกิจการนั้น ยกเว้นในกรณีพิเศษที่บริษัทใหญ่มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสิทธิในการออกเสียงไม่ทำให้บริษัทใหญ่สามารถควบคุมกิจการดังกล่าวได้

- ในการจัดทำงบการเงินรวม กิจการต้องนำเสนองบการเงินของบริษัทใหญ่และงบการเงินของบริษัทย่อยทั้งหมดมารวมกันตามเกณฑ์แต่ละบรรทัดโดยนำรายการที่เหมือนกันมารวมกัน ซึ่งจะทำให้งบการเงินของกลุ่มกิจการเสมือนว่าเป็นกิจการเดียวกัน กิจการต้องปฏิบัติดังนี้

1. ตัดราคาตามบัญชีของเงินลงทุนในบริษัทย่อยแต่ละแห่งที่บริษัทใหญ่ถืออยู่กับส่วนได้เสียในส่วนของเจ้าของของบริษัทใหญ่ที่มีอยู่ในบริษัทย่อยนั้น
2. ตัดยอดคงเหลือและรายการบัญชีที่เกิดขึ้นระหว่างกันทั้งจำนวน ซึ่งรวมถึงรายการซื้อขาย ค่าใช้จ่ายและเงินปันผลด้วย
3. กำไรที่ยังไม่เกิดขึ้นจากรายการซื้อขายระหว่างกัน ที่รวมอยู่ในราคาขายของสินทรัพย์ เช่น สินค้าหรือสินทรัพย์ถาวร
4. รายการขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากรายการบัญชีระหว่างกิจการในกลุ่ม เว้นแต่กิจการจะไม่สามารถได้รับคืนต้นทุนที่เสียไป
5. ส่วนได้เสียของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยในกำไรสุทธิของบริษัทย่อยทุกแห่งที่รายงานในงบการเงินรวมแต่และรอบระยะเวลาบัญชี ให้แสดงเป็นรายการปรับปรุงกับกำไรขาดทุนสุทธิของกลุ่มกิจการเพื่อให้ได้ยอดกำไรสุทธิคงเหลือที่เป็นส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทใหญ่
6. ระบุสินทรัพย์สุทธิในงบการเงินรวมที่เป็นส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย และแสดงในงบดุลรวมเป็นรายการแยกต่างหากจากกำไรสะสมภายใต้ส่วนของผู้ถือหุ้นที่เป็นของบริษัทใหญ่

- งบการเงินของบริษัทใหญ่และบริษัทย่อยทั้งหลายที่นำมาจัดทำงบการเงินรวมควรมีวันที่ในงบการเงินตรงกัน ในกรณีที่งบการเงินของบริษัทใหญ่และบริษัทย่อยมีวันที่ในงบการเงินแตกต่างกัน กิจการต้องปรับปรุงผลกระทบรายการหรือเหตุการณ์ทางบัญชีที่สำคัญที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ในงบการเงินของกิจการอื่นกับวันที่ในงบการเงินของบริษัทใหญ่ อย่างไรก็ตามงบการเงินของทุกกิจการที่นำมาจัดทำงบการเงินรวม อาจมีวันที่ในงบการเงินแตกต่างกันได้ แต่ต้องไม่เกินกว่า 3 เดือน

- ในการจัดทำงบการเงินรวมกิจการต่างๆ ในกลุ่มควรใช้นโยบายบัญชีอย่างเดียวกันสำหรับรายการบัญชีหรือเหตุการณ์ทางบัญชีที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ในทางปฏิบัติหาก

กิจการไม่สามารถใช้นโยบายการบัญชีเดียวกันได้ในการจัดทำงบการเงินรวม กิจการต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าวพร้อมกับเปิดเผยสัดส่วนของรายการที่ใช้นโยบายการบัญชีต่างกันในงบการเงินรวม

- กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลดังต่อไปนี้
    1. เกณฑ์การจัดทำงบการเงินรวม
    2. รายละเอียดเกี่ยวกับบริษัทย่อยที่สำคัญ ได้แก่ รายชื่อของบริษัทย่อย ประเทศที่จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทหรือสถานที่ประกอบการ สัดส่วนความเป็นเจ้าของและสัดส่วนของสิทธิออกเสียงในกรณีที่ต่างจากสัดส่วนความเป็นเจ้าของ
    3. เหตุผลในการที่ไม่นำบริษัทย่อยมาจัดทำงบการเงินรวม
    4. ลักษณะที่บริษัทใหญ่สัมพันธ์กับบริษัทย่อย ในกรณีที่บริษัทใหญ่ไม่มีสิทธิออกเสียงในบริษัทย่อยนั้นเกินกว่ากึ่งหนึ่งไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมโดยผ่านกิจการหรือบุคคลอื่น
    5. ชื่อของบริษัทที่ไม่ถือเป็นบริษัทย่อย ทั้งที่กิจการมีสิทธิออกเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมโดยผ่านกิจการหรือบุคคลอื่น เนื่องจากสิทธิออกเสียงที่เกินกว่ากึ่งหนึ่งนั้น ไม่ทำให้กิจการสามารถควบคุมบริษัทนั้นได้
    6. ผลกระทบจากการได้มาหรือจำหน่ายบริษัทย่อยที่มีต่อฐานะการเงิน ณ วันที่ในงบดุลและที่มีผลต่อการดำเนินงาน สำหรับงวดที่เสนอรายงานเปรียบเทียบกับจำนวนที่เกิดขึ้นในงวดก่อน

2.1.2 **รายงานจำแนกตามส่วนงาน** (Segment Reporting)

การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข้อมูลแก่ผู้ใช้งบการเงินให้ทราบถึงขนาดกำไรที่ทำได้ และแนวโน้มของความเจริญเติบโตในส่วนงานที่มีการประกอบธุรกิจ และมีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แตกต่างกัน ซึ่งดำเนินการภายใต้กิจการเดียวกัน

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 50 เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานได้ให้แนวทางในการกำหนดส่วนงานโดยพิจารณาจากแหล่งที่มาของความเสี่ยง และผลตอบแทนที่กิจการเผชิญอยู่

ข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการประเภทต่างๆ ของกิจการและข้อมูลเกี่ยวกับเขตภูมิศาสตร์ที่กิจการดำเนินอยู่ (เมธากุล และ ศิลปะพร, 2547)

ส่วนงานที่เสนอรายงาน หมายถึง ส่วนงานธุรกิจ(Business Segment) หรือส่วนงานภูมิศาสตร์(Geographical Segment) ที่กำหนดขึ้นจากโครงสร้างองค์กร และระบบการรายงานทางการเงินภายในกิจการ หรือกำหนดขึ้นจากปัจจัยที่ใช้ในการระบุส่วนงานธุรกิจ หรือส่วนงานภูมิศาสตร์ (เมธากุล และ ศิลปะพร, 2547)

ส่วนงานทางธุรกิจ หมายถึง ส่วนประกอบของกิจการที่แบ่งแยกได้อย่างชัดเจนว่าทำหน้าที่ในการจัดหาผลิตภัณฑ์ หรือให้บริการชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือกลุ่มของผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่ใช้ในการระบุส่วนงานธุรกิจรวมถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ลักษณะของกระบวนการผลิต ประเภทหรือกลุ่มของลูกค้าที่ใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการ วิธีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ หรือวิธีการให้บริการและสภาพแวดล้อมทางกฎหมาย เป็นต้น (เมธากุล และ ศิลปะพร, 2547)

ส่วนงานทางภูมิศาสตร์ หมายถึง ส่วนประกอบของกิจการที่แบ่งแยกได้อย่างชัดเจนว่าทำหน้าที่ในการจัดหาผลิตภัณฑ์ หรือให้บริการภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เฉพาะเจาะจง ส่วนประกอบนี้มีความเสี่ยง และผลตอบแทนที่แตกต่างกันไป (เมธากุล และ ศิลปะพร, 2547)

การกำหนดส่วนงานที่เสนอรายงาน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2539)

มาตรฐานการบัญชี เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน กำหนดว่า ส่วนงานธุรกิจหรือส่วนงานภูมิศาสตร์ จะถือเป็นส่วนงานที่เสนอรายงานก็ต่อเมื่อรายได้ส่วนใหญ่ของส่วนงานนั้นเป็นรายได้จากการให้บุคคลภายนอก และส่วนงานนั้นเป็นไปตามข้อกำหนดข้อใดข้อหนึ่ง ต่อไปนี้

1) รายได้ส่วนงาน (ทั้งที่เกิดจากลูกค้าภายนอกและเกิดจากรายการระหว่างส่วนงาน) มีจำนวนตั้งแต่ 10% ของรายได้รวมของทุกส่วนงาน
2) ผลได้ (เสีย) ตามส่วนงานไม่ว่าจะเป็นกำไรหรือขาดทุนมีจำนวนตั้งแต่ 10% ของจำนวนที่สูงกว่าของ ก) ผลรวมของกำไรของทุกส่วนงานที่มีกำไร ข) ผลรวมของขาดทุนรวมของทุกส่วนงานที่ขาดทุน

3) สินทรัพย์ที่ระบุได้ว่าเป็นของส่วนงานที่มีจำนวนตั้งแต่ 10% ของยอดรวมสินทรัพย์ ที่ระบุได้ว่าเป็นของส่วนงานทุกส่วนงาน โดยสินทรัพย์ที่ระบุได้ว่าเป็นของส่วนงาน หมายถึง สินทรัพย์ที่ใช้เฉพาะส่วนงานนั้นหรือส่วนงานที่ได้รับการปันส่วนของสินทรัพย์ที่มีส่วนงานตั้งแต่สองส่วนงานขึ้นไปใช้ร่วมกัน

หลังจากทดสอบ 10% ข้างต้นแล้ว จะต้องพิจารณาทดสอบ 75% โดยผลรวมของรายได้ที่มาจากลูกค้าภายนอกของทุกส่วนงานที่มีการรายงาน จะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 75% ของผลรวมรายได้จากลูกค้าภายนอกของทุกส่วนงาน ถ้ายังไม่ผ่านการทดสอบ 75% จะต้องนำส่วนงานมารวมเพิ่มจนกว่าจะเป็นไปตามเงื่อนไขการทดสอบ 75% วัตถุประสงค์ของการทดสอบนี้ก็เพื่อให้แน่ใจว่าส่วนงานที่มีการเสนอรายงานครอบคลุมการดำเนินงานส่วนใหญ่ของกิจการ

วิธีการกำหนดส่วนงานทางธุรกิจ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2539)

SFAS#14 ของสหรัฐอเมริกา มีข้อเสนอแนะว่าควรพิจารณาปัจจัย 3 ประการ ในการจำแนกส่วนงานธุรกิจ ได้แก่

1. ลักษณะของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์และบริการที่เกี่ยวข้องกันจะมีลูกค้าเป้าหมายหรือผู้ใช้ที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น จึงอาจคาดได้ว่าผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะมีอัตรากำไร ระดับความเสี่ยง และอัตราการเจริญเติบโตที่ใกล้เคียงกัน

2. ลักษณะของขบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการผลิตหรือการขายเครื่องมือ แรงงาน หรือหน่วยงานบริการร่วมกันหรือแลกเปลี่ยนกันได้ หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบพื้นฐานเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน อาจจะแสดงว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการเหล่านี้เกี่ยวข้องกันในทำนองเดียวกัน การใช้แรงงานหรือใช้เครื่องจักรที่คล้ายคลึงกันในขบวนการผลิตอาจจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์หรือบริการเหล่านี้

3. ตลาดและวิธีการทางการตลาด ลักษณะของพื้นที่การตลาด ประเภทลูกค้า หรือวิธีการตลาดที่คล้ายคลึงกันอาจแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์หรือบริการ ปฏิกิริยาของตลาดต่อการเปลี่ยนแปลงในราคาหรือการเปลี่ยนแปลงของสภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไป อาจจะแสดงได้ว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันหรือไม่

ทั้งนี้ การจัดประเภทธุรกิจตามลักษณะของการดำเนินงาน เช่น การผลิต การขายส่ง หรือขายปลีกหรือผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภค ถือว่าไม่เพียงพอถ้าไม่ได้เปิดเผยชนิดของผลิตภัณฑ์

การจำแนกส่วนงานทางภูมิศาสตร์ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2539)

แนวทางทั่วไปในการจำแนกส่วนงานทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ ตามเกณฑ์ที่ตั้งของการดำเนินงานของกิจการ หรือตามเกณฑ์ของตลาด หรือตามเกณฑ์ทั้งสองอย่างประกอบกัน หรือการ

ขายในประเทศและนอกประเทศ ทั้งนี้ ส่วนของการดำเนินงานในต่างประเทศซึ่งครอบคลุมหลายพื้นที่ภูมิศาสตร์อาจจัดเป็นกลุ่มพื้นที่ โดยพิจารณาจากข้อแตกต่างที่สำคัญที่สุดระหว่างแต่ละพื้นที่ภูมิศาสตร์ โดยปัจจัยในการพิจารณารวมถึงความใกล้ชิด ความเหมือนกันของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและสภาพเศรษฐกิจ และระดับความสัมพันธ์ระหว่างกิจการ

นโยบายการบัญชีของส่วนงาน (Segment Accounting Policies) (เมธากุล และศิลปะพร, 2547)

นโยบายการบัญชีของส่วนงาน หมายถึง นโยบายการบัญชีซึ่งกิจการ หรือกลุ่มกิจการใช้ในการจัดทำและนำเสนองบการเงินโดยใช้กับส่วนงานที่เสนอรายงาน

กิจการต้องจัดทำข้อมูลตามส่วนงานให้เป็นไปตามนโยบายการบัญชีที่กิจการหรือกลุ่มกิจการใช้ในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้กิจการต้องจัดทำข้อมูลตามส่วนงานโดยใช้นโยบายการบัญชีที่ผู้บริหารเลือกใช้ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่ากิจการจะต้องนำนโยบายการบัญชีที่ใช้ในงบการเงินมาถือปฏิบัติกับส่วนงานที่เสนอรายงาน ประหนึ่งว่าส่วนงานนั้นเป็นหน่วยงานที่เสนอรายงานแยกต่างหาก

มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้กิจการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นองค์ประกอบหลักของส่วนงานที่เสนอรายงาน ซึ่งได้แก่ รายได้ตามส่วนงาน ค่าใช้จ่ายตามส่วนงาน สินทรัพย์ตามส่วนงาน และหนี้สินตามส่วนงาน

รายได้ตามส่วนงาน (Segment Revenue) หมายถึง รายได้ที่แสดงในงบกำไรขาดทุน ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับส่วนงาน และรายได้ของกิจการเฉพาะส่วนที่สามารถปันส่วนให้กับส่วนงานนั้นได้อย่างสมเหตุสมผล ไม่ว่ารายได้นั้นจะเป็นรายได้จากการขาย หรือให้บริการกับลูกค้าภายนอกหรือเป็นรายได้จากรายการระหว่างส่วนงานของกิจการเดียวกัน รวมถึงส่วนแบ่งกำไรหรือขาดทุนในบริษัทร่วมที่บันทึกด้วยวิธีส่วนได้เสียที่แสดงรวมในรายได้ทั้งสิ้นของกิจการ แต่ไม่รวมถึงรายการพิเศษ รายได้ดอกเบี้ยหรือเงินปันผล รายการกำไรจากการจำหน่ายเงินลงทุน หรือรายการกำไรจากการไถ่ถอนหนี้

ค่าใช้จ่ายตามส่วนงาน (Segment Expense) หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากกิจกรรมดำเนินงานของส่วนงาน ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับส่วนงาน และค่าใช้จ่ายของกิจการเฉพาะส่วนที่สามารถปันส่วนให้กับส่วนงานนั้นได้อย่างสมเหตุสมผล ไม่ว่าค่าใช้จ่ายนั้นจะเป็นค่าใช้จ่ายในการขายให้กับลูกค้าภายนอกหรือเป็นค่าใช้จ่ายจากรายการระหว่างส่วนงานของกิจการเดียวกัน แต่ไม่รวมถึงรายการพิเศษ ดอกเบี้ยจ่าย รายการขาดทุนจากการจำหน่ายเงินลงทุนหรือรายการขาดทุนจากการไถ่ถอนหนี้สิน ส่วนแบ่งผลขาดทุนในบริษัทร่วม ส่วนแบ่งผลขาดทุนในบริษัทร่วมซึ่ง

บันทึกโดยวิธีส่วนได้เสีย ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ ค่าใช้จ่ายในการบริหารทั่วไป ค่าใช้จ่ายสำนักงานใหญ่และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในระดับของกิจการซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจการโดยรวม

สินทรัพย์ตามส่วนงาน (Segment Assets) หมายถึง สินทรัพย์ซึ่งส่วนงานใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงาน หรือสามารถปันส่วนให้กับส่วนงานได้อย่างสมเหตุสมผล สินทรัพย์ตามส่วนงานรวมถึง สินทรัพย์ดำเนินงาน ซึ่งส่วนงานตั้งแต่สองส่วนงานขึ้นไปใช้ร่วมกันและสินทรัพย์นั้นสามารถปันส่วนให้แต่ละส่วนงานได้อย่างสมเหตุสมผล เช่น สินทรัพย์หมุนเวียนที่ส่วนงานใช้ในกิจกรรมดำเนินงาน ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ และสินทรัพย์ไม่มีตัวตน แต่ไม่รวมถึง สินทรัพย์ที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์โดยทั่วไปของกิจการ

หนี้สินตามส่วนงาน (Segment Liabilities) หมายถึง หนี้สินที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของส่วนงานและที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับส่วนงาน หรือสามารถปันส่วนให้กับส่วนงานได้อย่างสมเหตุสมผล เช่น เจ้าหนี้การค้าหรือเจ้าหนี้อื่น ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย ประมาณการหนี้สิน แต่ไม่รวมถึง เงินกู้ยืมหรือหนี้สินประเภทอื่นที่คล้ายคลึงกัน หากการดำเนินงานหลักของส่วนงานไม่ใช่การดำเนินงานด้านการเงิน

การเปิดเผยข้อมูล (เมธากุล และ ศิลปะพร, 2547)

มาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าว กำหนดให้กิจการเปิดเผยข้อมูลต่อไปนี้

- รายได้ตามส่วนงาน โดยแสดงรายได้ที่เกิดจากการขายให้กับบุคคลภายนอกแยกจากรายได้ที่เกิดจากรายการระหว่างส่วนงาน
- ผลได้(เสีย) ตามส่วนงาน
- สินทรัพย์ตามส่วนงาน
- หนี้สินตามส่วนงาน
- ต้นทุนทั้งสิ้นที่เกิดขึ้นระหว่างงวด ซึ่งเป็นต้นทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ตามส่วนงานที่คาดว่าจะมีอายุการใช้งาน หรือใช้ประโยชน์มากกว่าหนึ่งรอบปีบัญชี
- จำนวนค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายทั้งสิ้นของสินทรัพย์ตามส่วนงานที่รวมอยู่ในค่าใช้จ่ายตามส่วนงาน
- ค่าใช้จ่ายที่มิใช่เงินสดที่เป็นสาระสำคัญ นอกเหนือจากค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่ายที่รวมอยู่ในค่าใช้จ่ายตามส่วนงาน
- กิจการต้องเปิดเผยผลรวมของส่วนแบ่งกำไรหรือขาดทุนสุทธิของกิจการในบริษัทร่วมที่บันทึกโดยใช้วิธีส่วนได้เสียหากการดำเนินงานเกือบทั้งหมดของบริษัทร่วมดังกล่าวอยู่ภายใต้ส่วนงานที่เสนอรายงานเดียวกัน

- กิจการต้องแสดงการกระทบยอดระหว่างข้อมูลที่เปิดเผย สำหรับส่วนงานที่เสนอรายงานกับข้อมูลในงบการเงิน ดังต่อไปนี้

ก) รายได้ตามส่วนงานกับรายได้รวมของกิจการที่เกิดจากการขายให้กับบุคคลภายนอก พร้อมทั้งเปิดเผยจำนวนรายได้ที่เกิดจากการขายให้กับบุคคลภายนอก ซึ่งไม่ถือเป็นรายได้ของส่วนงานใดส่วนงานหนึ่ง

ข) ผลได้(เสีย) จากการดำเนินงานตามส่วนงานกับผลการดำเนินงานที่ใช้วัดกำไรหรือขาดทุนสุทธิของกิจการ ซึ่งสามารถเปรียบเทียบกับผลได้(เสีย) ตามส่วนงานนั้น

ค) ผลได้(เสีย) จากการดำเนินงานตามส่วนงานกับกำไรหรือขาดทุนสุทธิของกิจการ

ง) สินทรัพย์ตามส่วนงานกับสินทรัพย์ของกิจการ

จ) หนี้สินตามส่วนงานกับหนี้สินของกิจการ

2.1.3 **รายการพิเศษ** (Extraordinary Items)

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 39 เรื่อง กำไรหรือขาดทุนสุทธิสำหรับงวด ข้อผิดพลาดที่สำคัญและการเปลี่ยนแปลงทางบัญชี (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2546) ได้ให้นิยามของรายการพิเศษไว้ดังนี้

รายการพิเศษ หมายถึง รายได้หรือค่าใช้จ่ายที่เกิดจากรายการหรือเหตุการณ์ทางบัญชีที่ต้องเข้าลักษณะครบทั้งสองประการ ดังนี้

ก) มีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการ

ในการพิจารณารายการหรือเหตุการณ์ทางบัญชีว่ามีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการหรือไม่นั้น กิจการต้องคำนึงถึงลักษณะของการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินงานตามปกติของกิจการเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ รายการพิเศษของกิจการหนึ่งอาจไม่ถือเป็นรายการพิเศษของอีกกิจการหนึ่ง เนื่องจากกิจการทั้งสองมีลักษณะการดำเนินงานตามปกติที่แตกต่างกัน เช่น ค่าเสียหายจากภัยธรรมชาติอาจเป็นรายการพิเศษสำหรับกิจการทั่วไปแต่ไม่ถือเป็นรายการพิเศษสำหรับกิจการประกันภัย เนื่องจากธุรกิจประกันภัยตามปกติต้องมีการจ่ายชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้เอาประกันภัย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข) ไม่คาดว่าจะเกิดขึ้นเป็นประจำหรือเกิดขึ้นไม่บ่อย

รายการพิเศษต้องเป็นรายการที่ไม่คาดว่าจะเกิดขึ้นเป็นประจำหรือเกิดขึ้นไม่บ่อย ซึ่งต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่กิจการดำเนินอยู่ และโอกาสที่รายการหรือเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้น การที่เหตุการณ์ของกิจการหนึ่งได้เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตอาจเป็นพยานหลักฐานที่ใช้ประเมินความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้นอีกในอนาคตอันใกล้

มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้กิจการต้องนำรายการพิเศษมารวมคำนวณเพื่อหากำไรหรือขาดทุนสุทธิสำหรับงวดนั้น กิจการต้องแสดงรายการพิเศษในงบกำไรขาดทุนเป็นรายการแยกต่างหากถัดจากกำไรหรือขาดทุนสุทธิจากการดำเนินงานตามปกติ และรายการพิเศษดังกล่าวต้องแสดงสุทธิจากภาษีเงินได้ ตัวอย่างของรายการพิเศษ ได้แก่ การถูกยึดหรือถูกเวนคืนสินทรัพย์ รายการขาดทุนจากภัยธรรมชาติต่างๆ

รายได้และค่าใช้จ่ายบางรายการไม่ถือเป็นรายการพิเศษ เนื่องจากไม่เป็นไปตามคำนิยามของรายการพิเศษ เช่น

- รายการตัดบัญชีลูกหนี้เป็นหนี้สูญ หรือการลดมูลค่าสินค้าคงเหลือ
- รายการกำไรหรือรายการขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
- รายการยกเลิกการดำเนินงานบางส่วน
- รายการขาดทุนจากการหยุดงานประท้วงของลูกจ้าง
- รายการกำไรหรือรายการขาดทุนจากการขายหรือยกเลิกการใช้ประโยชน์ของที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

2.1.4 **สินทรัพย์ไม่มีตัวตน** (Intangible Assets)

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 51 เรื่อง สินทรัพย์ไม่มีตัวตน (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2546) ได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

สินทรัพย์ไม่มีตัวตน หมายถึง สินทรัพย์ที่ไม่เป็นตัวเงินที่สามารถระบุได้ และไม่มีรูปธรรม ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่กิจการถือไว้เพื่อใช้ในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าหรือให้บริการ เพื่อให้ผู้อื่นเช่าหรือเพื่อวัตถุประสงค์ในการบริหารงาน

คุณสมบัติของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (เมธากุล และ ศิลปะพร, 2547)

รายการที่จะจัดประเภทเป็นสินทรัพย์ไม่มีตัวตนต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง 3 ประการ คือ

1) ต้องสามารถระบุได้ (Identifiability)

ซึ่งหมายความว่า กิจการสามารถนำประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตที่เฉพาะเจาะจงของสินทรัพย์นั้นมาให้เช่า ขาย หรือแลกเปลี่ยนได้

2) ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของกิจการ (Control over a Resource)

สินทรัพย์จะถือว่าอยู่ภายใต้การควบคุมของกิจการ เมื่อกิจการมีอำนาจที่จะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตที่จะเกิดจากสินทรัพย์นั้น และสามารถจำกัดผู้อื่นไม่ให้เข้าถึงประโยชน์เชิงเศรษฐกิจดังกล่าว หลักฐานที่แสดงว่ากิจการควบคุมสินทรัพย์นั้น เช่น สิทธิตามกฎหมาย

3) ต้องก่อให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต (Existence of Future Economic Benefits)

ตัวอย่างของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตที่กิจการได้รับจากสินทรัพย์ไม่มีตัวตน เช่น รายได้จากการขายผลิตภัณฑ์หรือให้บริการ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้สินทรัพย์ ต้นทุนการผลิตที่ผลิตได้ เป็นต้น

การรับรู้และวัดมูลค่าสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (เมธากุล และ ศิลปะพร, 2547)

กิจการสามารถรับรู้รายการเป็นสินทรัพย์ไม่มีตัวตนได้ก็ต่อเมื่อรายการนั้นเป็นไปตามเงื่อนไขทุกข้อต่อไปนี้

(1) รายการนั้นเป็นไปตามคำนิยามของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน ซึ่งต้องมีลักษณะครบทั้ง 3 ประการ ดังกล่าวข้างต้น

(2) เป็นไปตามเงื่อนไขการรับรู้รายการ ดังนี้

(2.1) มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตที่เกิดจากสินทรัพย์นั้น

(2.2) ต้นทุนของสินทรัพย์สามารถวัดมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ

มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้กิจการวัดมูลค่าสินทรัพย์ไม่มีตัวตนเมื่อเริ่มแรกด้วยราคาทุน ซึ่งประกอบด้วย ราคาซื้อ(ซื้อรวมถึงค่าภาษีนำเข้าและภาษีซื้อที่เรียกเก็บไม่ได้) และรายจ่าย

อื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดเตรียมสินทรัพย์ให้พร้อมที่จะใช้งานได้ตามประสงค์ ในกรณีที่กิจการได้สินทรัพย์ไม่มีตัวตนมาโดยการแลกเปลี่ยนกับตราสารทุนของกิจการ ราคาทุนของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนจะเท่ากับมูลค่ายุติธรรมของตราสารทุนที่กิจการออก อย่างไรก็ตาม กิจการต้องประเมินประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตที่จะได้รับจากสินทรัพย์ไม่มีตัวตนตามมาตรฐานการบัญชีเรื่อง การด้อยค่าของสินทรัพย์ด้วย

ในกรณีที่กิจการมีรายจ่ายที่เกิดขึ้นภายหลังการได้มาของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน รายจ่ายดังกล่าวต้องรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดขึ้น เว้นแต่จะเป็นไปตามข้อกำหนดทุกข้อต่อไปนี้

1. มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่รายจ่ายนั้นจะทำให้สินทรัพย์ไม่มีตัวตนสามารถก่อให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตสูงกว่ามาตรฐานที่ประเมินไว้แต่เดิม

2. รายจ่ายนั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับสินทรัพย์ไม่มีตัวตน และสามารถวัดมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ

การวัดมูลค่าสินทรัพย์ไม่มีตัวตนภายหลังการรับรู้เมื่อเริ่มแรก สามารถทำได้ดังนี้

แนวทางที่กำหนดให้ปฏิบัติ

หลังจากที่รับรู้เมื่อเริ่มแรก ราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนต้องเท่ากับราคาทุนหักด้วยค่าตัดจำหน่ายสะสมและค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์

แนวทางที่อาจเลือกปฏิบัติ

หลังจากที่รับรู้เมื่อเริ่มแรก กิจการต้องแสดงสินทรัพย์ไม่มีตัวตนด้วยราคาที่ตีใหม่ ซึ่งเท่ากับมูลค่ายุติธรรม ณ วันที่ตีราคาใหม่หักด้วยค่าตัดจำหน่ายสะสมนับจากวันที่ตีราคาใหม่ และค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์นับจากวันที่ตีราคาใหม่

กิจการต้องบันทึกราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นจากการตีราคาใหม่โดยตรงไปยังส่วนของเจ้าของในบัญชี "ส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ไม่มีตัวตน"

อย่างไรก็ตาม หากสินทรัพย์นั้นเคยมีการตีราคาลดลง และกิจการได้รับรู้จำนวนที่ลดลงเป็นค่าใช้จ่ายในงวดก่อนแล้ว ส่วนที่เพิ่มจากการตีราคาใหม่นี้ต้องรับรู้เป็นรายได้ไม่เกินจำนวนที่เคยลดลงซึ่งได้รับรู้เป็นค่าใช้จ่ายในงวดก่อน

การตัดจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (เมธากุล และ ศิลปะพร, 2547)

มาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าวให้เกณฑ์ในการตัดจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนว่า กิจการต้องปันส่วนจำนวนที่เสื่อมค่า ตามเกณฑ์ที่มีระบบตลอดอายุการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้น โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าอายุการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้นจะไม่เกิน 20 ปี นับจากวันที่สินทรัพย์นั้นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ และกิจการต้องเริ่มตัดจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตน เมื่อสินทรัพย์นั้นสามารถให้ประโยชน์ได้

ในการกำหนดอายุการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน กิจการควรพิจารณาจากปัจจัยต่อไปนี้

- กิจการสามารถจัดการสินทรัพย์ไม่มีตัวตนได้ตามที่คาดไว้หรือไม่
- วงจรชีวิตโดยทั่วไปของสินทรัพย์และอายุการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนอื่นที่คล้ายคลึงกัน
- ความล้าสมัยทางด้านวิทยาการของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้น
- เสถียรภาพของอุตสาหกรรม
- การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของตลาด สำหรับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นผลมาจากสินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้น
- ปฏิกิริยาโต้ตอบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากคู่แข่งขันปัจจุบันและคู่แข่งในอนาคต
- ระดับรายจ่ายในการบำรุงรักษาที่จำเป็นต้องจ่าย
- ระยะเวลาในการควบคุมสินทรัพย์ไม่มีตัวตน
- กฎหมาย หรือข้อจำกัดในการใช้สินทรัพย์ไม่มีตัวตนนั้น

ในการตัดจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตน กิจการต้องพิจารณาถึงวิธีการตัดจำหน่ายที่สะท้อนถึงรูปแบบของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตที่จะได้รับ อย่างไรก็ตามมาตรฐานการบัญชีกำหนดให้กิจการใช้วิธีเส้นตรงในการตัดจำหน่ายหากกิจการไม่สามารถกำหนดรูปแบบของการให้ประโยชน์จากสินทรัพย์นั้นได้อย่างน่าเชื่อถือ รวมทั้งกิจการต้องทบทวนวิธีการตัดจำหน่ายและระยะเวลาการตัดจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนทุกงวดบัญชีเป็นอย่างน้อย หากอายุการให้ประโยชน์ที่คาดไว้แตกต่างอย่างเป็นสาระสำคัญจากที่เคยประมาณไว้ในอดีต ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี ซึ่งกิจการต้องใช้วิธีเปลี่ยนทันทีเป็นต้นไป

การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (เมธากุล และ ศิลปะพร, 2547)

มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้กิจการเปิดเผยข้อมูลต่อไปนี้ สำหรับสินทรัพย์ไม่มีตัวตนแต่ละประเภท

(1) อายุการให้ประโยชน์หรืออัตราการตัดจำหน่าย

(2) วิธีการตัดจำหน่าย

(3) ราคาตามบัญชีก่อนหักค่าตัดจำหน่ายสะสม และค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์ ณ วันต้นงวดและสิ้นงวด

(4) รายการแต่ละบรรทัดที่แสดงในงบกำไรขาดทุน ซึ่งได้รวมค่าตัดจำหน่ายของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน

(5) รายการกระทบยอดของราคาตามบัญชี ณ วันต้นงวดกับราคาตามบัญชี ณ วันสิ้นงวดที่แสดงถึงรายการต่อไปนี้

(5.1) จำนวนเงินของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่เพิ่มขึ้น

(5.2) จำนวนเงินของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่เลิกใช้หรือจำหน่าย

(5.3) จำนวนเงินของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงระหว่างงวดที่เกิดจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ ซึ่งรับรู้หรือกลับบัญชีโดยตรงไปยังส่วนของเจ้าของ

(5.4) รายการขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่รับรู้หรือกลับบัญชีในงบกำไรขาดทุนระหว่างงวด

(5.5) การเปลี่ยนแปลงอื่นที่เกิดขึ้นกับราคาตามบัญชีในระหว่างงวด

ในกรณีที่กิจการแสดงสินทรัพย์ไม่มีตัวตนด้วยราคาที่ตีใหม่ กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลต่อไปนี้

(1) ข้อมูลต่อไปนี้โดยแสดงแยกตามประเภทของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน

(1.1) วันที่ตีราคาใหม่

(1.2) ราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่ตีราคาใหม่

(2) จำนวนส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ไม่มีตัวตน ณ วันต้นงวด และวันสิ้นงวด โดยแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในระหว่างงวด และข้อจำกัดในการนำส่วนเกินทุนนั้นมาแบ่งปันให้กับเจ้าของ

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการทำกำไร

โดยทั่วไป ผู้ใช้งบการเงินมีความสนใจในผลกำไร ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานของกิจการในรอบระยะเวลาหนึ่ง ข้อมูลที่เกี่ยวกับกำไรเป็นข้อมูลทางการบัญชีที่ผู้ใช้งบการเงินต้องการทราบเพื่อใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ เช่น ใช้ในการคาดคะเนเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและผลกำไรในอนาคต ใช้ในการประเมินผลการบริหารงานของผู้บริหาร ใช้ในการประกอบการตัดสินใจลงทุน ซึ่งผู้ใช้งบการเงินมักใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินที่แสดงถึงความสามารถในการทำกำไรในการประเมินผลการดำเนินงานของบริษัท

อัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไรที่นิยมใช้ มี 6 ประเภท ดังนี้

1. **อัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงาน** (Operating Profit Margin)

$$\text{อัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงาน} = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษี}}{\text{ยอดขายสุทธิ}}$$

อัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานแสดงถึงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการของกิจการ นอกจากนี้ยังช่วยกลั่นกรองข้อผิดพลาดอย่างหนึ่งอย่างใดที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากมีหนี้สินจำนวนมาก หรือส่วนอื่นๆ ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการชำระภาษีหรือชำระภาษีไม่เพียงพอ ซึ่งอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานข้างต้นเป็นการวิเคราะห์ที่ดีอย่างหนึ่ง เนื่องจากมีลักษณะเป็นเอกเทศและเป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ธุรกิจและอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานอุตสาหกรรมได้ นอกจากนี้กำไรก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษียังมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่ารายได้จากการประกอบการ(Operating Income) ขณะเดียวกันก็มีนักวิเคราะห์ที่นำเอาค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายมาบวกกลับกำไรจากการดำเนินงานเป็นรายการกำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย (EBITDA) ซึ่งเป็นกำไรที่สะท้อนเฉพาะค่าใช้จ่ายที่กิจการควบคุมได้ทั้งหมด และมักใช้เป็นตัวแทนของกระแสเงินสดก่อนภาษีเงินได้ (Pre-Tax-Cash Flow)

2. **อัตราผลตอบแทนของยอดขาย** (Rate of Return on Sales)

$$\text{อัตราผลตอบแทนของยอดขาย} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขายสุทธิ}}$$

อัตราผลตอบแทนของยอดขาย เป็นการวิเคราะห์ถึงผลกำไรสุทธิที่มาจากการขายนั้นว่ามีจำนวนเท่าใด อีกทั้งยังเป็นการบอกถึงความสามารถในการบริหารค่าใช้จ่ายของเจ้าของกิจการ ซึ่ง

ในการวิเคราะห์ต้องวิเคราะห์อัตราส่วนนี้อย่างละเอียดและต้องพิจารณาถึงความเกี่ยวเนื่องระหว่างอัตราส่วนอื่นๆ ที่เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ พร้อมทั้งควรมีการเปรียบเทียบเป็นรายเดือนและรายปีของช่วงเวลาเดียวกัน

3. **อัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุน** (Rate of Return on Capital)

$$\text{อัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุน} = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้}}{\text{หนี้สินรวม(ไม่รวมเจ้าหนี้การค้า) และส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

อัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุนเป็นการวัดประสิทธิภาพในการใช้เงินทุนที่ได้มาจากการก่อหนี้และส่วนของผู้ถือหุ้นในการก่อให้เกิดกำไร ซึ่งโครงสร้างเงินทุนได้แก่ผลรวมของหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งไม่รวมถึงโครงสร้างเงินทุนที่ได้มาจากเจ้าหนี้การค้า

4. **อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น** (Rate of Return on Equity)

$$\text{อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น มีความสำคัญต่อเจ้าของกิจการเป็นอย่างยิ่ง เพราะชี้ให้เห็นถึงอัตราผลตอบแทนที่ฝ่ายบริหารสร้างขึ้นมาได้จากเงินทุนของเจ้าของหลังจากจ่ายผลประโยชน์ให้แก่ผู้ให้การสนับสนุนเงินทุนรายอื่นๆ แล้ว ซึ่งเป็นการประเมินผลประกอบการในขั้นตอนสุดท้าย อีกทั้งเป็นอัตราส่วนทางการเงินที่ผู้ลงทุนให้ความสำคัญมากที่สุด

5. **อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม** (Rate of Return on Assets)

$$\text{อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวมเป็นการประเมินถึงกำไรที่เกิดจากการบริหารสินทรัพย์โดยไม่สนใจถึงแหล่งที่มาของเงินทุนในการจัดหาสินทรัพย์ ซึ่งอัตราส่วนนี้อาจทำให้ข้อเท็จจริงบิดเบือนไปบ้าง อันเนื่องมาจากค่าเสื่อมราคา จำนวนสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ และรายได้ที่ไม่แน่นอน นอกจากนี้อัตราส่วนดังกล่าวก็ควรที่จะใช้ประกอบกับอัตราส่วนอื่นๆ เพื่อมาเปรียบเทียบกับกิจการที่ขนาดและประเภทเดียวกัน ความไม่แน่นอนของอัตราส่วนนี้จะประกอบไปด้วยสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์หมุนเวียน ซึ่งจะทำหน้าที่แตกต่างกันออกไป

6. **กำไรต่อหุ้น** (Earning per Share)

กำไรต่อหุ้น = $\frac{\text{กำไรสุทธิ – เงินปันผลหุ้นบุริมสิทธิ}}{\text{จำนวนหุ้นสามัญถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก}}$

นักลงทุนในตลาดหุ้นมักจะให้ความสำคัญกับรายได้รวมของบริษัทน้อยกว่าจำนวนรายรับต่อหุ้นในรูปแบบของอัตราส่วนกำไรต่อหุ้นที่เรียกว่า EPS ซึ่งได้ถูกใช้อย่างแพร่หลายในวารสารหนังสือพิมพ์ทางธุรกิจ และเป็นข้อมูลสำคัญของบริษัทโบรกเกอร์ในการให้คำแนะนำผู้ลงทุน (กชกร, 2544)

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชีและการเปิดเผยสารสนเทศของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.3.1 คุณภาพของข้อมูลทางการบัญชี

การกำหนดคุณภาพของข้อมูลทางการบัญชี (Qualitative Characteristics of Accounting Information) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลทางการบัญชีที่มีประโยชน์ ซึ่งอาจมีลักษณะเชิงคุณภาพหลายลักษณะ และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม คุณภาพของข้อมูลทางการบัญชียังสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินเลือกวิธีการบัญชีอีกด้วย โดยเลือกวิธีการบัญชีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับกิจการที่จะทำให้รายงานทางการเงินให้ข้อมูลที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ มีความเชื่อถือได้ มีความเป็นกลางและปราศจากความลำเอียง มีความระมัดระวังและมีความครบถ้วนในทุกกรณีที่มีนัยสำคัญ (เมธากุล และ ศิลปะพร, 2547)

ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) หมายถึง ข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถคาดคะเนถึงผลลัพธ์ที่เกิดจากเหตุการณ์หนึ่งหรือหลายเหตุการณ์ หรือให้ความมั่นใจว่าการคาดคะเนนั้นถูกต้อง หรือควรมีการแก้ไขการคาดคะเนนั้น ตัวอย่างเช่น ผู้ลงทุนใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการตัดสินใจลงทุนซื้อหุ้นในกิจการแห่งหนึ่ง ข้อมูลทางการบัญชีจะช่วยยืนยันว่าการตัดสินใจของผู้ลงทุนนั้นถูกต้อง เนื่องจากหลังจากที่ตัดสินใจซื้อหุ้นดังกล่าวแล้ว ผู้ลงทุนได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผล หรือการเพิ่มขึ้นในราคาตลาดของหุ้นนั้น (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2547) ซึ่งข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ จะต้องมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ

1. คุณค่าในการแสดงผลงานและคุณค่าในการคาดคะเน (Feedback Value and Predictive Value)

2. ความทันต่อเวลา (Timeliness)

ความทันต่อเวลา หมายถึง การมีข้อมูลพร้อมที่จะนำไปช่วยในการตัดสินใจในปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตามความต้องการ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจจึงต้องเป็นข้อมูลที่ทันต่อเวลา กล่าวคือ หากผู้ใช้งบการเงินได้ข้อมูลไม่ทันต่อการตัดสินใจข้อมูลนั้นจะเป็นข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2547)

อย่างไรก็ดีการที่ข้อมูลมีความทันต่อเวลาอาจทำให้คุณภาพของข้อมูลด้านอื่นๆ ลดลงไปบ้าง เช่น ความถูกต้อง(Precision) และความเชื่อถือได้(Reliability) ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องพิจารณาเปรียบเทียบประโยชน์ที่จะได้รับจากการรายงานที่ทันต่อเวลากับความถูกต้องและเชื่อถือได้ของรายงานนั้น กล่าวคือ หากกิจการรอจนกระทั่งทราบข้อมูลในทุกลักษณะจึงจะเสนอรายงานทางการเงิน รายงานนั้นอาจมีความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้สูง แต่ไม่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจ เนื่องจากไม่ทันต่อเวลา ดังนั้นการประมาณรายการจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการนำเสนอรายงานทางการเงินให้ทันเวลา (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2547)

2.3.2 **แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเปิดเผยสารสนเทศของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย** (ศุภชัย, 2547)

สารสนเทศสำคัญที่บริษัทจดทะเบียนต้องรายงานต่อตลาดหลักทรัพย์แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สารสนเทศที่ต้องรายงานตามรอบระยะเวลาบัญชี (Periodic Reports) ตามมาตรา 56
2. สารสนเทศที่สำคัญตามเหตุการณ์ (Non-periodic Reports) ตามมาตรา 57

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงรายละเอียดเฉพาะในส่วนของสารสนเทศที่ต้องรายงานตามรอบระยะเวลาบัญชี ซึ่งบริษัทจดทะเบียนต้องจัดทำและนำส่งสารสนเทศสำคัญในระยะเวลาที่กำหนดตามมาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ต่อสำนักงาน ก.ล.ต. และสำเนาให้ตลาดหลักทรัพย์ ดังนี้

ตาราง 2.1 สรุประยะเวลานำส่งงบการเงิน

ประเภทสารสนเทศ	กำหนดระยะเวลานำส่งนับตั้งแต่สิ้นรอบระยะเวลาบัญชี
• **งบการเงินประจำปี** ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชี *	3 เดือน
• **งบการเงินรายไตรมาส** ซึ่งผ่านการสอบทานจากผู้สอบบัญชี	45 วัน
• **รายงานประจำปี**	110 วัน
• **แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี** (แบบ56-1)	3 เดือน

*บริษัทจดทะเบียนอาจนำส่งงบการเงินงวด 6 เดือนหรือ 1 ปี แทนการนำส่งงบการเงินไตรมาสที่ 2 และ 4 ของงวดบัญชีนั้นได้ โดยต้องนำส่งงบการเงินงวด 6 เดือน หรือ 1 ปี ภายใน 60 วัน และต้องถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

- **งบการเงินประจำปี**

ให้บริษัทจดทะเบียนจัดทำตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยนำส่งรายงานที่เป็นเอกสารฉบับจริงพร้อมสำเนาต่อสำนักงาน ก.ล.ต. และสำเนาให้ตลาดหลักทรัพย์ 1 ชุดภายใน 3 เดือนนับแต่สิ้นรอบระยะเวลาบัญชี รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของตลาดหลักทรัพย์ (Electronic Listed Company Information Dissemination : ELCID) ด้วย

- **งบการเงินรายไตรมาส**

ให้บริษัทจดทะเบียนจัดทำตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยนำส่งรายงานที่เป็นเอกสารฉบับจริงพร้อมสำเนาต่อสำนักงาน ก.ล.ต. และสำเนาให้ตลาดหลักทรัพย์ 1 ชุดภายใน 45 วันนับแต่สิ้นรอบระยะเวลาบัญชี รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของตลาดหลักทรัพย์ด้วย ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติคล้ายกับกรณีของการนำส่งงบการเงินประจำปี แต่ต่างกันที่ระยะเวลาของการนำส่ง คือ ภายใน 45 วัน นับแต่สิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

อย่างไรก็ตาม ในส่วนการส่งงบการเงินมีรายละเอียดเพิ่มเติม ดังนี้

- งบการเงินก่อนสอบทานและก่อนตรวจสอบให้นำส่งภายใน 30 วันนับแต่วันสิ้นไตรมาสหรือสิ้นงวดบัญชีของบริษัท ทั้งนี้ให้เป็นความสมัครใจของบริษัทจดทะเบียนและจะต้องถือปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ
- กรณีบริษัทจดทะเบียนมีบริษัทย่อยให้จัดทำงบการเงินรวมรายไตรมาสที่ผ่านการสอบทานโดยผู้สอบบัญชีเพิ่มเติม และนำส่งภายใน 45 วัน นับแต่วันสุดท้ายของแต่ละไตรมาส
- บริษัทจดทะเบียนอาจนำส่งงบการเงินประจำงวด 6 เดือนหรือ 1 ปีฉบับตรวจสอบภายใน 60 วัน แทนการนำส่งงบการเงินรายไตรมาส 2 และไตรมาส 4 ได้ โดยบริษัทจดทะเบียนจะต้องแจ้งตลาดหลักทรัพย์ล่วงหน้าก่อนดำเนินการภายใน 30 วันนับแต่วันที่สิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชีนั้น

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับความซับซ้อนทางบัญชี ความสามารถในการทำกำไร และปัจจัยอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส พบว่าได้มีผู้ทำการศึกษาเป็นจำนวนมากและเป็นเวลานานกว่า 20 ปี แล้ว

ในต่างประเทศ จากผลงานวิจัยในอดีต เมื่อปี ค.ศ. 1982 Givoly และ Palmon (1982) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความทันเวลาในการรายงานผลกำไรประจำปี ซึ่งความทันเวลาในการรายงานผลกำไรจะพิจารณาจากวันสิ้นงวดบัญชีจนถึงวันที่ประกาศกำไร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา จำนวน 120 ตัวอย่าง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960-1974 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความล่าช้าในการรายงานผลกำไรกับตัวแปร 3 ตัว คือ ขนาดของบริษัท ความซับซ้อนในการดำเนินงาน และคุณภาพของการควบคุมภายใน ซึ่งความซับซ้อนในการดำเนินงานวัดจาก 1) อัตราส่วนของสินค้าต่อสินทรัพย์รวม 2) ค่าเฉลี่ยของอัตราการเพิ่มขึ้นของยอดขายตลอด 5 ปี สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ Least-squares Regression และ Cross-section Regression ผลการวิจัยพบว่า มีเพียงอัตราส่วนของสินค้าต่อสินทรัพย์รวมที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายถึงความล่าช้าในการรายงานผลกำไร และยังพบว่า บริษัทต่างๆ มีการประกาศกำไรประจำปีเร็วขึ้น นั่นคือ ในปี ค.ศ. 1974 ระยะเวลาในการประกาศกำไรมีค่าเฉลี่ยของเลขกลางลดลงอยู่ที่ 37 วัน และผู้วิจัยได้กล่าวว่า การเพิ่มขึ้นของความซับซ้อนในการดำเนินงานของธุรกิจ (เช่น การควบกิจการ การรวมกิจการ กิจกรรมระหว่างประเทศ) และรูปแบบใหม่ทางการเงิน (เช่น การเช่า

สินทรัพย์ การร่วมค้า) รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของข้อกำหนดในการรายงานข้อมูลทางการเงิน ในช่วงปี ค.ศ. 1972 – 1974 นั้นมีผลต่อความล่าช้าในการประกาศกำไร

ต่อมา Kross และ Schroeder (1984) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส(เร็วหรือช้า) กับประเภทของผลกำไร(ข่าวดีหรือข่าวร้าย) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 297 บริษัท โดยใช้ข้อมูลทั้งหมด 26 ไตรมาส คือ ตั้งแต่ ไตรมาสที่ 2 ของปี ค.ศ. 1971 จนถึง ไตรมาสที่ 3 ของปี ค.ศ. 1977 ซึ่งวิธีการวัดค่าของระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสจะเปรียบเทียบระหว่างระยะเวลาในการประกาศผลกำไรที่พยากรณ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรที่เกิดขึ้นจริง สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ความถดถอย ผลจากการทดสอบความสัมพันธ์พบว่า บริษัทที่มีกำไรที่ไม่คาดหวังเป็นบวก (ข่าวดี) จะประกาศกำไรเร็วกว่าบริษัทที่มีกำไรไม่คาดหวังเป็นลบ(ข่าวร้าย) และได้นำอัตราผลตอบแทนต่อหลักทรัพย์ที่ไม่ปกติช่วงเวลาล้อมรอบวันประกาศกำไรรายไตรมาสมาทดสอบความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ผลการศึกษาพบว่าการรายงานผลกำไรที่ล่าช้าและข่าวผลกำไรที่ไม่ดีส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนไม่ปกติ

ปี ค.ศ. 1987 Ashton และคณะ (1987) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความล่าช้าในการตรวจสอบงบการเงิน โดยความล่าช้าในการตรวจสอบงบการเงินพิจารณาจากจำนวนวันสิ้นงวดบัญชีจนถึงวันที่รายงานของผู้สอบบัญชี สำหรับตัวแปรที่นำมาศึกษานี้ต้องสามารถอธิบายลักษณะของลูกค้า ลักษณะของผู้สอบบัญชี และผลกระทบร่วมระหว่างลูกค้ากับผู้สอบบัญชี ซึ่งผู้วิจัยได้วัดความซับซ้อนโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ความซับซ้อนด้านการดำเนินงาน ความซับซ้อนด้านการเงิน ความซับซ้อนด้านการประมวลผลข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และความซับซ้อนด้านการรายงาน รวมทั้งได้ศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับความสามารถในการทำกำไรและผลขาดทุนสุทธิ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ความถดถอย ผลการวิจัยพบว่า ความซับซ้อนด้านการรายงาน (วัดจากจำนวนของบริษัทย่อยและบริษัทร่วมที่นำมาจัดทำงบการเงินรวม) ความสามารถในการทำกำไร และผลขาดทุนสุทธิ มีผลต่อความล่าช้าในการตรวจสอบงบการเงิน

ต่อมา Bamber (1993) ได้ศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อระยะเวลาที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการตรวจสอบงบการเงินซึ่งนำไปสู่รายงานของผู้สอบบัญชีที่ล่าช้า โดยพิจารณาจากระยะเวลาตั้งแต่วันสิ้นงวดของบริษัทจนถึงวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี สำหรับตัวแปรที่สนใจศึกษามีดังนี้ ความเสี่ยงของธุรกิจ ความซับซ้อนของธุรกิจ สถานภาพทางการเงิน รายการพิเศษ ผลขาดทุน ประเภทรายงานของผู้สอบบัญชี ขนาดของบริษัท กำไรไม่คาดหวัง โครงสร้างวิธีการ

ตรวจสอบของผู้สอบบัญชี และธุรกิจหลักของลูกค้า จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สอบบัญชีที่มีการกำหนดโครงสร้างวิธีการตรวจสอบจะมีผลทำให้ต้องใช้เวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชีนานขึ้น ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีของบริษัทที่ผู้สอบบัญชีได้กำหนดโครงสร้างวิธีการตรวจสอบไว้แล้วนั้นจะมีการตอบสนองที่เร็วต่อกำไรไม่คาดหวัง และพบว่า ผลขาดทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงิน

ปี ค.ศ. 1998 Roger และ Sarah (1998) ได้ศึกษาเรื่อง รายงานการสอบทานของผู้สอบบัญชี ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1992-1997 ซึ่งได้ศึกษาว่ารายงานการสอบทานงบการเงินระหว่างกาลของผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินระหว่างกาลหรือไม่ ตัวแปรที่สนใจศึกษา ประกอบด้วย รายงานการสอบทานงบการเงินระหว่างกาล ขนาดของบริษัท และประเภทอุตสาหกรรม การวัดค่าตัวแปรตามวัดจากจำนวนวันระหว่างวันสิ้นงวดกับวันที่มีการเปิดเผยงบการเงินระหว่างกาล สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวน จากการวิจัยพบว่าระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการรายงานงบการเงินระหว่างกาลลดลงจาก 68.7 วัน ในปี ค.ศ. 1992 เป็น 62.4 วัน ในปี ค.ศ. 1997 และพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างรายงานการสอบทานงบการเงินระหว่างกาลของผู้สอบบัญชีกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินระหว่างกาล แต่พบว่ารายงานการสอบทานงบการเงินของผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับข้อกำหนดของหลักเกณฑ์ในการจัดทำงบการเงิน ส่วนขนาดของกิจการก็มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินระหว่างกาล

ต่อมา Owusu-Ansah (2000) ศึกษาถึงความทันเวลาในการรายงานงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนใน Zimbabwe Stock Exchange ผู้วิจัยกล่าวว่า คุณลักษณะของข้อมูลทางบัญชีมีความสัมพันธ์กับความทันเวลาของการรายงานงบการเงิน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทที่ไม่เกี่ยวกับการเงิน(Non-financial Company) จำนวน 47 บริษัท ในปี ค.ศ.1994 ตัวแปรที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของบริษัท ประกอบด้วย ขนาดของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร รายการพิเศษ การปิดงบการเงินตามปีปฏิทิน ความซับซ้อนในการดำเนินงาน และอายุของบริษัท การวัดค่าความทันเวลาในการรายงานงบการเงินแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือ 1)วันประกาศกำไรเบื้องต้น 2)วันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต 3)วันที่ตลาดหลักทรัพย์ได้รับงบการเงิน โดยแต่ละช่วงเวลาจะนับจากวันสิ้นงวดบัญชี สถิติที่ใช้ในงานวิจัยคือ Stage Least Squares Regression ผลการวิจัยพบว่า ขนากของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร อายุของบริษัท และการปิดงบการเงินตามปีปฏิทิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความทันเวลาในการรายงานงบการเงิน(ใช้วันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี) ส่วนความซับซ้อนในการดำเนินงานมี

ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความทันเวลาในการรายงานงบการเงิน(ใช้วันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี) ในขณะที่ ขนาดของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร และอายุของบริษัท มีผลกระทบต่อวันที่ประกาศกำไรเบื้องต้นอย่างมาก แต่ถ้าใช้วันที่ตลาดหลักทรัพย์ได้รับงบการเงินในการวัดค่าความทันเวลามีเพียงขนาดของกิจการอย่างเดียวที่มีผลกระทบ ผู้วิจัยได้เพิ่มการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Two Stage Least Squares Regression with Robust Standard Errors พบว่าทั้งขนาดของบริษัทและความสามารถในการทำกำไรสามารถพยากรณ์ระยะเวลาในการรายงานงบการเงินได้

หลังจากนั้นในปี ค.ศ. Shuping และคณะ (2002) ก็ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจเกี่ยวกับข้อมูลงบดุลในการประกาศกำไรรายไตรมาส ช่วงเวลาที่ทำการศึกษา คือ ไตรมาสที่ 4 ของปี ค.ศ. 1992 จนถึง ไตรมาสที่ 3 ของปี ค.ศ. 1995 โดยตัวแปรที่สนใจศึกษามีดังนี้ การรายงานผลขาดทุน การรวมกิจการ และอายุของบริษัท สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ความถดถอย ผลการวิจัยพบว่า การรายงานผลขาดทุนและการรวมกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดเผยข้อมูลงบดุลในการประกาศกำไรรายไตรมาส ส่วนอายุของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการเปิดเผยข้อมูลงบดุลในการประกาศกำไรรายไตรมาส

ในปีเดียวกันนี้เอง Mary และ Samuel (2002) ทำการศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาของการประกาศผลกำไรที่มีผลต่อการจัดการกำไร โดยทำการศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991-1994 ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเก็บข้อมูลจากบริษัทที่ประกาศผลกำไรประจำปีล่าช้า จำนวน 2,045 บริษัท และกลุ่มที่สองเก็บข้อมูลจากบริษัทที่ประกาศผลกำไรประจำปีไม่ล่าช้า จำนวน 8,458 บริษัท ตัวแปรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย การประกาศผลกำไรที่ไม่ล่าช้า ขนาดของบริษัท โครงสร้างทุน โดยประยุกต์ใช้ Jone 1995 Model เพื่อประมาณการรายการปกติ ผลการศึกษาพบว่าการประกาศผลกำไรที่ล่าช้าจะส่งผลให้ภาพลักษณ์ของบริษัทไม่ดี และจะทำให้เกิดการจัดการกำไรอย่างมากตามมา และผลการวิจัยพบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไร ส่วนโครงสร้างทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร และยังพบว่า การประกาศผลกำไรที่ล่าช้านั้นส่งผลให้รายได้ลดลงอย่างผิดปกติด้วย ผู้วิจัยได้กล่าวว่า ระยะเวลาที่ใช้ในการประกาศผลกำไรมีความสำคัญเนื่องจากความทันเวลาสามารถลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลและส่งเสริมให้ตลาดมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดข้อบังคับของหน่วยงานกำกับดูแลเพื่อให้งบการเงินมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

I22652364

ในปีถัดมา Ku Ismail และ Chandler (2003) ศึกษาถึงความทันเวลาในการรายงานงบการเงินรายไตรมาสของบริษัทที่จดทะเบียนใน Kuala Lumpur Stock Exchange ผู้วิจัยกล่าวว่าความทันเวลาของการรายงานงบการเงินรายไตรมาสมีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลทางบัญชี ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ขยายขอบเขตจากงานวิจัยในอดีตโดยการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างความทันเวลาของการรายงานงบการเงินรายไตรมาส กับ คุณสมบัติของบริษัทในหลายด้าน ดังนี้ ขนาดของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร การเติบโตของบริษัท และโครงสร้างทุน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 117 บริษัท ในปี ค.ศ.2001 การวัดค่าความทันเวลาในการรายงานงบการเงินรายไตรมาสวัดจากความล่าช้าในการรายงาน โดยแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นจำนวนวันที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดให้ส่งงบการเงินรายไตรมาส(2 เดือน หรือ 61 วัน) และกลุ่มที่สองเป็นจำนวนวันจริงที่บริษัทใช้ในการรายงานงบการเงินรายไตรมาส(จำนวนวันระหว่างวันสิ้นงวดไตรมาสกับวันรายงานงบการเงินรายไตรมาส) สถิติที่ใช้ในการทดสอบคือ Non-parametric Test, Namely Spearman ' s Correlation และ Mann-Whitney Test ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยของระยะเวลาที่ใช้ในการรายงานงบการเงินรายไตรมาสอยู่ที่ 56 วัน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานกว่าเมื่อเทียบกับบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ที่กำหนดให้รายงานงบการเงินรายไตรมาสภายใน 45 วันนับจากวันสิ้นงวดไตรมาส รวมทั้งมีข้อกำหนดของ Sarbanes-Oxley Act ในปี ค.ศ.2002 ว่า บริษัทที่มีมูลค่าหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ 75 ล้านบาทขึ้นไป จะต้องรายงานงบการเงินรายไตรมาสภายใน 35 วัน นับจากวันสิ้นงวดไตรมาส สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่าความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินรายไตรมาส ส่วนโครงสร้างทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินรายไตรมาส ส่วนขนาดบริษัทและการเติบโตของบริษัทก็มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินรายไตรมาสเช่นกัน แต่อยู่ในระดับความเชื่อมั่นที่น้อยกว่า

ในปีถัดมา Partha (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ซึ่งวิธีการวัดค่าของระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสจะใช้ระยะเวลาระหว่างวันสิ้นงวดไตรมาสกับวันประกาศผลกำไรรายไตรมาส ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาว่าความซับซ้อนทางบัญชี(Accounting Complexity) มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสหรือไม่ การวัดความซับซ้อนทางบัญชีวัดจาก การรายงานจำแนกตามส่วนงาน จำนวนการรวมกิจการ และการมีรายการพิเศษ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตรวจสอบตัวแปรวงจรธุรกิจและตัวแปรโครงสร้างทุนด้วย แต่ผลการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ทั้งสองตัวแปรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยงานวิจัยนี้ได้นำตัวแปรขนาดของบริษัทและผลขาดทุนเป็นตัวแปรควบคุมด้วย โดย

มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 11,071 ตัวอย่าง ตั้งแต่ปี ค.ศ.1995-2000 สถิติที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าวคือ การวิเคราะห์ถดถอย (Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสต่ำสุด คือ 33 วัน ในปี ค.ศ.1995 และสูงสุด คือ 40 วัน ในปี ค.ศ.1998 สำหรับผลการทดสอบความสัมพันธ์พบว่า ตัววัดความซับซ้อนทางบัญชีทั้งหมดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส สำหรับตัวแปรควบคุมซึ่งประกอบด้วยขนาดของบริษัทและผลขาดทุน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส

ในปีเดียวกันนี้เอง Stergios และ Pauline (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่องความทันเวลาในการรายงานงบการเงินของบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนใน Athens Stock Exchange ในปี ค.ศ. 1997 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาว่าทฤษฎีความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในข่าว(วัดจากข่าวดี หรือขาวร้าย) จะมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการรายงานงบการเงินหรือไม่ ตัวแปรตามแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ 1) ระยะเวลาในการรายงานงบการเงินของผู้บริหาร โดยวัดจากจำนวนวันระหว่างวันสิ้นงวดบัญชีกับวันที่ประกาศงบการเงิน และ 2) ระยะเวลาในการไตร่ตรองงบการเงิน โดยวัดจากจำนวนวันระหว่างวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีกับวันประกาศงบการเงิน ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาข่าวดี/ข่าวร้าย คือ การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการทำกำไร และ ความเห็นของผู้สอบบัญชี ใช้การวิเคราะห์ถดถอยถอย (Regression Analysis)ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ข่าวดี/ข่าวร้าย เป็นปัจจัยที่สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของระยะเวลาในการรายงานงบการเงินได้ โดยพบว่าการเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงิน และพบว่าจำนวนความเห็นของผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงิน งานวิจัยนี้ยังให้หลักฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของทฤษฎีความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในข่าวว่าสามารถพยากรณ์และอธิบายความทันเวลาของการรายงานงบการเงินได้

ตาราง 2.2 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

A: ผู้วิจัย B: ประเด็นที่ศึกษา	A: ระเบียบวิธีวิจัย B: ตัวแปรที่ใช้	ผลการวิจัย
A : Givoly และ Palmon (1982) B : ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความทันเวลาในการรายงานผลกำไร	A : การวิเคราะห์ความถดถอย B : ตัวแปรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) ขนาดของบริษัท (2) ความซับซ้อนในการดำเนินงาน (3) คุณภาพของการควบคุมภายใน	● ในช่วงเวลา 5 ปี กลุ่มตัวอย่างใช้เวลาในการประกาศกำไรลดลง ● ความซับซ้อนในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความล่าช้าในการรายงานผลกำไร
A : Kross และ Schroeder (1984) B : ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของผลกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส	A : การวิเคราะห์ความถดถอย B : ตัวแปรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) กำไรที่ไม่คาดหวัง (2) อัตราผลตอบแทนต่อหลักทรัพย์ที่ไม่ปกติ	● กำไรที่ไม่คาดหวังเป็นบวก (ข่าวดี) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ● กำไรที่ไม่คาดหวังเป็นลบ (ข่าวร้าย) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส
A : Ashton และคณะ (1987) B : ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความล่าช้าในการตรวจสอบงบการเงิน	A : การวิเคราะห์ความถดถอย B : ตัวแปรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) ความซับซ้อนด้านการดำเนินงาน	● ความซับซ้อนด้านการรายงานงบการเงินมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงิน

ตาราง 2.2 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

A: ผู้วิจัย B: ประเด็นที่ศึกษา	A: ระเบียบวิธีวิจัย B: ตัวแปรที่ใช้	ผลการวิจัย
Ashton และคณะ (1987) (ต่อ)	(2) ความซับซ้อนด้านการเงิน (3) ความซับซ้อนด้านการประมวลผลข้อมูล (4) ความซับซ้อนด้านการรายงานงบการเงิน (5) ความสามารถในการทำกำไร (6) ผลขาดทุนสุทธิ (7) อายุของบริษัท	● ผลขาดทุนสุทธิมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงิน ● อายุของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงิน
A : Bamber (1993) B : ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงิน	A : การวิเคราะห์ความถดถอย B : ตัวแปรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) ความเสี่ยงของธุรกิจ (2) ความซับซ้อนของธุรกิจ (3) สถานภาพทางการเงิน (4) รายการพิเศษ (5) ผลขาดทุน (6) ขนาดของบริษัท (7) กำไรที่ไม่คาดหวัง (8) โครงสร้างวิธีการตรวจสอบของผู้สอบบัญชี	● ผลขาดทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงิน ● การกำหนดโครงสร้างวิธีการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงิน

ตาราง 2.2 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

A: ผู้วิจัย B: ประเด็นที่ศึกษา	A: ระเบียบวิธีวิจัย B: ตัวแปรที่ใช้	ผลการวิจัย
A : Roger และ Barah (1982) B : ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายงานการสอบทานงบการเงินระหว่างกาลของผู้สอบบัญชีกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินระหว่างกาล	A : การวิเคราะห์ความแปรปรวน B : ตัวแปรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) รายงานการสอบทาน (2) ขนาดของบริษัท (3) ประเภทอุตสาหกรรม	● รายงานการสอบทานงบการเงินระหว่างกาลไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินระหว่างกาล ● ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินระหว่างกาล
A : Owusu - Ansah (1982) B : ศึกษาความทันเวลาในการรายงานงบการเงิน	A : การวิเคราะห์ความถดถอย B : ตัวแปรที่สนใจศึกษา คือ ลักษณะเฉพาะของบริษัทประกอบด้วย (1) ขนาดของบริษัท (2) ความสามารถในการทำกำไร (3) รายการพิเศษ (4) การปิดงบการเงินตามปีปฏิทิน (5) ความซับซ้อนในการดำเนินงาน (6) อายุของบริษัท	● ขนาดของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร และ การปิดงบการเงินตามปีปฏิทิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการรายงาน งบการเงิน ● ความซับซ้อนในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงิน ● อายุของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงิน

ตาราง 2.2 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

A: ผู้วิจัย B: ประเด็นที่ศึกษา	A: ระเบียบวิธีวิจัย B: ตัวแปรที่ใช้	ผลการวิจัย
A : Shuping และคณะ (2002) B : ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจเกี่ยวกับข้อมูลงบดุลในการประกาศกำไรรายไตรมาส	A : การวิเคราะห์ความถดถอย B : ตัวแปรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) การรายงานผลขาดทุน (2) การรวมกิจการ (3) อายุของบริษัท	● การรายงานผลขาดทุน การรวมกิจการ และอายุของบริษัท มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการเปิดเผยข้อมูลงบดุลในการประกาศกำไรรายไตรมาส
A : Mary และ Samuel (2002) B : ศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาของการประกาศกำไรที่มีผลต่อการจัดการกำไร	A : การวิเคราะห์ความถดถอย B : ตัวแปรที่สนใจศึกษาประกอบด้วย (1) การประกาศผลกำไรที่ไม่ล่าช้า (2) ขนาดของบริษัท (3) โครงสร้างทุน	● การประกาศผลกำไรที่ไม่ล่าช้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร ● ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไร ● โครงสร้างทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร
A : Ku Ismail และ Chandler (2003) B : ศึกษาความทันเวลาในการรายงานงบการเงินรายไตรมาส	A : Non-parametric Test B : ตัวแปรที่สนใจศึกษา คือ คุณสมบัติของบริษัท ประกอบด้วย (1) ขนาดของบริษัท (2) ความสามารถในการทำกำไร	● ขนาดของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร และการเติบโตของบริษัท มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินรายไตรมาส

ตาราง 2.2 สรุปงานวิจัยเกี่ยวข้อง (ต่อ)

A: ผู้วิจัย B: ประเด็นที่ศึกษา	A: ระเบียบวิธีวิจัย B: ตัวแปรที่ใช้	ผลการวิจัย
Ku Ismail และ Chandler (2003) (ต่อ)	(3) การเติบโตของบริษัท (4) โครงสร้างทุน	● โครงสร้างทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินรายไตรมาส
A : Partha (2004) B : ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส	A : การวิเคราะห์ความถดถอย B : ตัวแปรที่สนใจศึกษา คือ ความซับซ้อนทางบัญชี ประกอบด้วย (1) รายงานจำแนกตามส่วนงาน (2) จำนวนการรวมกิจการ (3) รายการพิเศษ ส่วนตัวแปรควบคุม ประกอบด้วย (1) ขนาดของบริษัท (2) ผลขาดทุน	● ตัววัดความซับซ้อนทางบัญชีทั้งหมดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ● ขนาดของบริษัทและผลขาดทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส
A : Stergios และ Pauline (2004) B : ศึกษาความทันเวลาในการรายงานงบการเงิน	A : การวิเคราะห์ความถดถอย B : สนใจศึกษาทฤษฎีความเห็นด้วย/ไม่เห็นด้วยในข่าว(วัดจากข่าวดี/ข่าวร้าย) ตัวแปรที่ใช้ ประกอบด้วย (1) การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการทำกำไร	● การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงิน ● จำนวนความเห็นของผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงิน

ตาราง 2.2 สรุปงานวิจัยเกี่ยวข้อง (ต่อ)

A: ผู้วิจัย B: ประเด็นที่ศึกษา	A: ระเบียบวิธีวิจัย B: ตัวแปรที่ใช้	ผลการวิจัย
Stergios และ Pauline (2004) (ต่อ)	(2) จำนวนความเห็นของผู้สอบบัญชี ส่วนตัวแปรควบคุม คือ ขนาดของบริษัท	● ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงิน

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ ข้างต้น พบว่า ความซับซ้อนทางบัญชีจะมีผลทำให้บริษัทใช้ระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสมาก และพบว่าบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรมากจะมีผลทำให้บริษัทใช้ระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสน้อย ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความซับซ้อนทางบัญชีและความสามารถในการทำกำไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้ได้ขยายการศึกษาให้มากขึ้นจากงานวิจัยในอดีต ซึ่งตัวแปรที่สนใจศึกษามี 2 ประเภท คือ 1. ตัวแปรเกี่ยวกับความซับซ้อนทางบัญชี ประกอบด้วย (1) จำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วมที่นำมาจัดทำงบการเงินรวม (2) จำนวนส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์ในการรายงานจำแนกตามส่วนงาน (3) รายการพิเศษ (4) ร้อยละของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน 2. ตัวแปรเกี่ยวกับความสามารถในการทำกำไร ประกอบด้วย (1) อัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุน (2) อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น (3) อัตราผลตอบแทนของยอดขาย ทั้งนี้เพื่อทดสอบว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์อย่างไรกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นหลักที่สนใจค้นหาคำตอบต่อไป เนื่องจากหลักฐานดังกล่าวยังไม่เป็นที่ประจักษ์ในประเทศไทย และเพื่อให้ทราบว่าในประเทศไทยปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสหรือไม่ และทำให้ทราบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนำส่งงบการเงินรายไตรมาสทันต่อเวลามากน้อยเพียงใด รวมทั้งทำการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสของแต่ละไตรมาสว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการกำหนดระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสที่เหมาะสมต่อไป

ตาราง 2.3 สรุปแหล่งที่มาของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวแปรที่นำมาศึกษา	ผู้วิจัย
ตัวแปรที่สนใจศึกษา : ความซับซ้อนทางบัญชี	
1.จำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วมที่นำมาจัดทำงบการเงิน	Ashton และคณะ (1987) , Hossain และ Taylor (1998) , Boonlert-U-Thai และคณะ (2545)
2.จำนวนส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์ในการรายงานจำแนกตามส่วนงาน	Ashton และคณะ (1987) , Partha (2004)
3.รายการพิเศษ	Partha (2004)
4.ร้อยละของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน	Bushee และคณะ (2003)
ตัวแปรที่สนใจศึกษา : ความสามารถในการทำกำไร	
1.อัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุน	ไม่เคยมีการใช้ตัวแปรนี้ในงานวิจัยในอดีต
2.อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น	Owusu-Ansah (2000) , Stergios และ Pauline (2004)
3.อัตราผลตอบแทนของยอดขาย	Ku Ismail และ Chandler (2003)
ตัวแปรควบคุม	
1.ขนาดของบริษัท	Givoly และ Palmon (1982) , Owusu-Ansah (2000) , Mary และ Samuel (2002) , Ku Ismail และ Chandler (2003) , Stergios และ Pauline (2004)
2.โครงสร้างทุน	Mary และ Samuel (2002) , Ku Ismail และ Chandler (2003)

2.5 การพัฒนาสมมติฐานการวิจัย

2.5.1 สมมติฐานเกี่ยวกับจำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วม

จากการศึกษาของ Boonlert-U-Thai และคณะ (2545) ในเรื่องความทันเวลาในการรายงานงบการเงินได้นำจำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วมที่นำมาจัดทำงบการเงินรวมเป็นตัวแปรในการวัดความซับซ้อนในการจัดทำงบการเงินรวม ผลการวิจัยพบว่า จำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงิน และจากการศึกษาของ Hossain และ Taylor (1998) ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความล่าช้าในการตรวจลอบงบการเงิน ได้นำจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาจัดทำงบการเงินรวมเป็นตัวแปรหนึ่งในการวัดความซับซ้อนในการจัดทำงบการเงินรวม ผลการวิจัยพบว่า จำนวนบริษัทย่อยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงิน รวมทั้ง จากการศึกษาของ Ashton และคณะ (1987) ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความล่าช้าในการตรวจสอบงบการเงินได้นำจำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วมเป็นตัวแปรในการวัดความซับซ้อนด้านการรายงานงบการเงิน ผลการวิจัยพบว่า จำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงิน และได้กล่าวว่า การที่บริษัทใหญ่มีบริษัทย่อยและบริษัทร่วมจำนวนมากจะต้องรอข้อมูลจากบริษัทเหล่านั้นในการจัดทำงบการเงินรวม และหากบริษัทย่อยหรือบริษัทร่วมมีการส่งข้อมูลงบการเงินให้บริษัทใหญ่ล่าช้าก็จะทำให้การจัดทำงบการเงินรวมของบริษัทใหญ่มีความล่าช้ามากขึ้น ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันกับนักวิจัยในอดีต กล่าวคือ การมีจำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วมจำนวนมากนั้นสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนในการจัดทำงบการเงิน ซึ่งส่งผลให้บริษัทต้องใช้ระยะเวลาในการประกาศกำไรมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าบริษัทที่มีจำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วมมากจะทำให้ใช้ระยะเวลามากในการประกาศกำไรรายไตรมาส และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วมที่นำมาจัดทำงบการเงินรวมกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส จึงสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยที่ 1 ได้ดังนี้

H1 : **จำนวนบริษัทย่อยและบริษัทร่วมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส**

2.5.2 สมมติฐานเกี่ยวกับจำนวนส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์

จากการศึกษาของ Partha (2004) ในเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสได้นำการรายงานจำแนกตามส่วนงานเป็นตัวแปรในการวัดความซับซ้อนทางบัญชี ผลการวิจัยพบว่า การรายงานข้อมูลจำแนกตามส่วนงานมีความสัมพันธ์ในทิศทาง

เดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส และจากการศึกษาของ Ashton และคณะ (1987) และ Bamber และคณะ (1993) ก็ได้นำจำนวนที่ตั้งและจำนวนสายธุรกิจมาเป็นตัวแปรในการวัดความซับซ้อนด้านการดำเนินงาน เช่นกัน ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันกับนักวิจัยในอดีต กล่าวคือ บริษัทที่มีจำนวนส่วนงานในการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานมากนั้นสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนทางบัญชี ซึ่งทำให้ต้องใช้เวลาในการจัดทำงบการเงินมากขึ้น เนื่องจากต้องใช้เวลาในการกำหนดส่วนงานที่ควรมีการเสนอข้อมูล รวมทั้งต้องใช้เวลาในการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นองค์ประกอบหลักของส่วนงานที่เสนอรายงาน ซึ่งได้แก่ รายได้ตามส่วนงาน ค่าใช้จ่ายตามส่วนงาน สินทรัพย์ตามส่วนงาน และหนี้สินตามส่วนงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าบริษัทที่มีจำนวนส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์มากจะทำให้ใช้ระยะเวลามากในการประกาศกำไรรายไตรมาส และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์ จึงสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยที่ 2 ได้ดังนี้

H2 : **จำนวนส่วนงานธุรกิจและส่วนงานภูมิศาสตร์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส**

2.5.3 **สมมติฐานเกี่ยวกับรายการพิเศษ**

จากการศึกษาของ Partha (2004) ในเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสได้นำรายการพิเศษเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึงความซับซ้อนทางบัญชี ผลการวิจัยพบว่า รายการพิเศษมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส และงานวิจัยของ Owusu-Ansah (2000) เรื่องความทันเวลาในการรายงานงบการเงินก็ได้นำรายการพิเศษมาศึกษาด้วย และได้กล่าวว่า การแสดงรายการพิเศษน่าจะมีผลต่อความทันเวลาในการรายงานงบการเงิน เนื่องจากรายการพิเศษนั้นเป็นรายการที่ไม่คาดว่าจะเกิดขึ้นอีกและไม่เป็นการดำเนินงานตามปกติของกิจการ รวมทั้งต้องใช้เวลาในการประมาณการเงินชดเชยที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตเพื่อจะนำมาคำนวณหายอดรายการขาดทุนสุทธิที่เหมาะสม ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันกับนักวิจัยในอดีต กล่าวคือ การมีรายการพิเศษสะท้อนถึงความซับซ้อนทางบัญชี เนื่องจากส่งผลให้บริษัทต้องใช้เวลาในการพิจารณาว่ารายการที่เกิดขึ้นมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ในการรับรู้เป็นรายการพิเศษ และต้องใช้เวลาในการประมาณการมูลค่าของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจะต้องใช้เวลาในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับรายการพิเศษที่เกิดขึ้นในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งจะส่งผลให้บริษัทต้องใช้เวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่า บริษัทที่มีรายการพิเศษจะทำให้ใช้เวลามากในการประกาศกำไรรายไตรมาส และเพื่อเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง

รายการพิเศษกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส จึงสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยที่ 3 ได้ดังนี้

H3 : **รายการพิเศษมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส**

2.5.4 **สมมติฐานเกี่ยวกับร้อยละของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน**

Bushee และคณะ (2003) ได้กล่าวว่า การเปิดเผยข้อมูลทางการบัญชีที่มีความซับซ้อน เช่น การรวมกิจการ การควบกิจการ ก่อให้เกิดรายการสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (เช่น ค่าความนิยม) ได้ และได้พบว่า ร้อยละของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความน่าจะเป็นในการเปิดเผยการประชุมของบริษัท ในขณะเดียวกันมาตรฐานบัญชีของประเทศไทย ฉบับที่ 51 เรื่องสินทรัพย์ไม่มีตัวตน ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติทางบัญชีของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (ตัวอย่าง เช่น ค่าสิทธิ์ สิทธิบัตร สัมปทาน เครื่องหมายการค้า ค่าความนิยม เป็นต้น) ส่งผลให้ผู้จัดทำงบการเงินของบริษัทที่มีสินทรัพย์ไม่มีตัวตนต้องใช้เวลาในการพิจารณาถึงเงื่อนไขการรับรู้ การวัดมูลค่าเป็นตัวเงิน และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ไม่มีตัวตนในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าบริษัทที่มีร้อยละของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนมากจะทำให้ต้องใช้เวลามากในการประกาศกำไรรายไตรมาส และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส จึงสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยที่ 4 ได้ดังนี้

H4 : **ร้อยละของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส**

2.5.5 **สมมติฐานเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุน**

จากการศึกษาของ Stergios และ Pauline (2004) ในเรื่องความทันเวลาในการรายงานงบการเงิน ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงิน และจากการศึกษาของ Ku Ismail และ Chandler (2003) ในเรื่องความทันเวลาในการรายงานงบการเงินรายไตรมาส ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส รวมทั้งงานวิจัยของ Owusu-Ansah (2000) พบว่า ความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับกับความทันเวลาในการรายงานงบการเงิน กล่าวคือ

บริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรมากจะใช้เวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสน้อย เนื่องจากเมื่อบริษัทมีข่าวดีก็ย่อมมีแรงจูงใจในการประกาศข่าวดีออกสู่สาธารณชนให้เร็วที่สุด ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันกับนักวิจัยในอดีต โดยได้ใช้อัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุนในการสะท้อนถึงความสามารถในการทำกำไร ซึ่งไม่เคยมีการใช้อัตราส่วนนี้ในงานวิจัยในอดีต ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพิ่มเติมจากงานวิจัยในอดีตและต้องการศึกษาว่าอัตราส่วนนี้มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสหรือไม่ และความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับตัววัดความสามารถในการทำกำไรอื่นที่เคยใช้ในงานวิจัยในอดีตหรือไม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มตัวแปรนี้ในการศึกษาเนื่องจากอัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุนเป็นอัตราส่วนชนิดหนึ่งที่ใช้ประเมินความสามารถในการทำกำไร โดยแสดงถึงประสิทธิภาพในการใช้เงินทุนที่ได้มาจากการก่อหนี้และส่วนของผู้ถือหุ้นในการก่อให้เกิดกำไร ซึ่งช่วยในการประเมินความสามารถในการบริหารเงินทุนของผู้บริหารได้ด้วย จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยคาดว่าความสัมพันธ์น่าจะเป็นในทิศทางตรงกันข้ามเช่นเดียวกับผลการวิจัยในอดีต และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุนกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส จึงสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยที่ 5 ได้ดังนี้

H5 : **อัตราผลตอบแทนของโครงสร้างเงินทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส**

2.5.6 สมมติฐานเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น

Stergios และ Pualine (2004) ได้ทำการศึกษาความทันเวลาในการรายงานงบการเงินโดยใช้การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการทำกำไร(วัดจากอัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น) ในการสะท้อนถึงข่าวดี/ข่าวร้าย ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงิน และ Owsus-Ansah (2000) ได้ทำการศึกษาความทันเวลาในการรายงานงบการเงิน โดยคาดว่าความสามารถในการทำกำไรมีอิทธิพลต่อระยะเวลาในการรายงานงบการเงิน เนื่องจากเชื่อว่าบริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่ดี(ข่าวดี) ต้องการที่จะรายงานงบการเงินอย่างรวดเร็วมากกว่าบริษัทที่มีความผิดพลาดในการดำเนินงานหรือมีผลขาดทุน(ข่าวร้าย) ซึ่งผลการดำเนินงานของบริษัทยังแสดงถึงความมั่นคงและความสามารถของผู้บริหารอีกด้วย และเชื่อว่าบริษัทที่มีข่าวดี(ผลการดำเนินงานเป็นบวก) จะทำให้ราคาตลาดของหุ้นสามัญที่ออกจำหน่ายแล้วสูงขึ้น ในทางตรงกันข้ามบริษัทที่มีข่าวร้าย(ผลการดำเนินงานติดลบ) จะทำให้ราคาตลาดของหุ้นสามัญที่ออกจำหน่ายแล้วต่ำลง ผลการวิจัยพบว่า อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทาง

ตรงกันข้ามกับความทันเวลาในการรายงานงบการเงิน ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันกับนักวิจัยในอดีต กล่าวคือ บริษัทที่มีความสามารถในการบริหารงานที่สูงมักมีแรงจูงใจในการเปิดเผยผลการดำเนินงานของเขาโดยการรายงานงบการเงินอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะทำให้บริษัทใช้ระยะเวลาในการรายงานงบการเงินน้อยลง ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าบริษัทที่มีอัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้นสูงจะทำให้ใช้ระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสน้อย และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้นกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส จึงสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยที่ 6 ได้ดังนี้

H6 : **อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส**

2.5.7 **สมมติฐานเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทนของยอดขาย**

จากการศึกษาของ Ku Ismail และ Chandler (2003) ศึกษาเรื่องความทันเวลาในการรายงานงบการเงินรายไตรมาส โดยใช้อัตราผลตอบแทนของยอดขายในการสะท้อนถึงความสามารถในการทำกำไร ผลการวิจัยพบว่า อัตราผลตอบแทนของยอดขายมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการรายงานงบการเงินรายไตรมาส ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสนับสนุน Stakeholder Theory ที่กล่าวว่า บริษัทที่มีข่าวร้ายมีโอกาสที่จะซ่อนข่าวร้ายและส่งผลให้ผู้บริหารมีสิ่งจูงใจในการประกาศกำไรล่าช้า กล่าวคือ การที่บริษัทมีอัตราผลตอบแทนของยอดขายสูง(ข่าวดี) จะทำให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการประกาศผลกำไรรายไตรมาสอย่างรวดเร็ว ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นในทำนองเดียวกันกับนักวิจัยในอดีต กล่าวคือ บริษัทที่มีข่าวดีจะประกาศกำไรรายไตรมาสเร็วกว่าบริษัทที่มีข่าวร้าย ซึ่งการมีข่าวดีทำให้บริษัทมีแรงจูงใจในการประกาศกำไรผลกำไร โดยจะส่งผลให้ใช้ระยะเวลาในการประกาศผลกำไรน้อยลง ดังนั้นผู้วิจัยจึงคาดว่าบริษัทที่มีอัตราผลตอบแทนของยอดขายสูงจะทำให้ใช้ระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาสน้อย และเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนของยอดขายกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส จึงสามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยที่ 7 ได้ดังนี้

H7 : **อัตราผลตอบแทนของยอดขายมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับระยะเวลาในการประกาศกำไรรายไตรมาส**